

เครื่องแต่งกายการแสดง: สถานภาพทางศิลปะและธุรกิจ

Performing Arts Costume: Status of Arts and Business

Received:	September	1, 2018
Revised:	April	17, 2019
Accepted:	April	17, 2019

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (Surapone Virulrak)*

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ (Anukoon Rotjanasukombon)**

สุพรรณิ บุญเพ็ง (Suphanee Boonpeng)***

บทคัดย่อ

การแสดงตามแบบแผนไทย สาขาสากล และสร้างสรรค์ เนื่องในโอกาสต่าง ๆ มีเกิดขึ้นมากมายทั่วประเทศตลอดทั้งปี ทำให้ธุรกิจการสร้างการขายและการให้เช่าเครื่องแต่งกายการแสดงเป็นธุรกิจขนาดใหญ่และตัวสินค้าที่มีคุณภาพกับราคาที่หลากหลาย การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสถานภาพทางศิลปะและธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงในประเทศไทย พ.ศ. 2559 - 2560 โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทางศิลปะสำหรับเครื่องแต่งกายการแสดง แบ่งตามรูปแบบได้เป็น 4 ประเภทหลัก คือแบบหลวง แบบพื้นเมือง แบบนาฏศิลป์ตะวันตก และแบบพิเศษ ส่วนคุณภาพแบ่งตามการผลิตและวัสดุได้เป็น 3 ระดับคือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับพอใช้ สถานภาพทางธุรกิจ พบว่ามีธุรกิจนี้ในทุกจังหวัด โดยแบ่งคนที่เกี่ยวข้องได้เป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ช่าง ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ช่างแต่งตัว ผู้รับจัดงาน และกลุ่มลูกค้ากับนักสื่อสาร ผู้ทำธุรกิจนี้มีทั้งกลุ่มที่ทำธุรกิจที่บ้านหรือเป็นกลุ่มที่บริษัทจดทะเบียนการค้า ธุรกิจนี้มีพบในทุกจังหวัดโดยเฉพาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและกรุงเทพมหานคร สื่อสังคมมีบทบาทสำคัญมากต่อความเข้มแข็งของธุรกิจนี้ ธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงมาก จึงควรนับเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย

คำสำคัญ : เครื่องแต่งกายการแสดง, ศิลปะ, ธุรกิจ

* ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ประจักษ์ศิลปาคม ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Emeritus Professor Dr., Department of Dances, Fines and Applied Arts Faculty Chulalongkorn University.,
vsurapone@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ศิลปาคม ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Associate Professor Dr., Department of Dances, Fines and Applied Arts Faculty Chulalongkorn University.,
anukulcu@hotmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ศิลปาคม ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Assistance Professor Dr., Department of Dances, Fines and Applied Arts Faculty Chulalongkorn,
obbonearth@gmail.com

Abstract

Performing arts of Thai traditional, international and creative styles for various occasions are seen in large number throughout the year. This makes the business of producing, selling and renting performing arts costume as a large enterprise with products of various quality and prices. This research aims at realizing the artistic and business condition of performing arts costume in Thailand during 2016-2017. It is found that performing arts costume can be divided into 4 major types: court, folk, western and special designs. Their artistic quality can be classified into 3 levels: very good, moderate, and useable. This business can be found in every province which involves two groups of people: the demand group comprises buyer and media person. The supply group includes craft man, seller, renter, dress fitter, organizer and the demand side comprising buyer and media person. The supply group is either doing their business at home office or as a registered company. This business is found in every province especially the tourist attraction spots and Bangkok. Social media plays an important role to strengthen this business. The business of performing arts costume has a very high economic value. Thus, it should be recognized as an important cultural industry of Thailand.

Keywords : Performing Arts costume, Arts, Business

บทนำ

เครื่องแต่งกาย เป็นเครื่องหุ้มห่อร่างกายของมนุษย์เพื่อป้องกันความร้อนความหนาว ความอับอาย และภัยอันตรายต่างๆ มนุษย์มีเครื่องแต่งกายหลายรูปแบบในชีวิตประจำวัน เพื่อแสดงถึงงานอาชีพฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรม ด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น สี สัน ลวดลาย เครื่องประดับ และวิธีนุ่งห่ม มนุษย์นิยมแต่งกายงดงามเป็นพิเศษหรือเป็นทางการในเทศกาลสำคัญทั้งงานมงคล และอวมงคล เช่น พิธีบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีต้อนรับแขกผู้มีเกียรติ พิธีเฉลิมฉลองฤดูกาล พิธีไว้อาลัยแด่ผู้วายชนม์ เป็นต้น คนเผ่าหนึ่ง ๆ มักมีการแต่งกายที่ได้พัฒนามาจนกระทั่งมีรูปแบบเฉพาะเผ่าของตน โดยนำสิ่งแวดล้อม มาปรุงแต่ง เช่น สีที่นำมาจากเปลือกของต้นไม้ที่ขึ้นชุกชุม ลวดลายบนผืนผ้าที่ใช้ห่มก็นำแบบมาจากดอกไม้ใบไม้หรือสัตว์ในท้องถิ่นนั้น เครื่องแต่งกายแบ่งได้เป็นสามประเภทคือ พัสตราภรณ์หรือผ้านุ่งผ้าห่มผ้าโพกผ้าคาด ศิราภรณ์หรือเครื่องประดับศีรษะอาทิ มาลา เขี้ยว และปิ่น และถนิมพิมพาภรณ์ หรือ เครื่องตกแต่ง ได้แก่ ต่างหู สายสร้อย และกำไลมนุษย์ในแต่ละสังคมที่เจริญมีพัฒนาการด้านวัสดุและเทคโนโลยี ต่างก็พัฒนารูปแบบ เครื่องแต่งกาย และระเบียบการใช้ให้เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิตในแต่ละยุค ด้วยเหตุนี้เครื่องแต่งกายจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ยุคสมัยทางศิลปวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคมอีกด้วย

เครื่องแต่งกายการแสดง เป็นสิ่งที่มนุษย์ออกแบบขึ้นเพื่อสวมใส่ในการแสดง ซึ่งจัดขึ้นในโอกาสพิเศษ เครื่องแต่งกายการแสดงมักเลียนแบบมาจากเครื่องแต่งกายที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวัน และในพิธีการแต่ระดับ ประดาให้ดูงดงามตระการตาเพื่อแสดงความเป็นพิเศษกว่าปกติ เครื่องแต่งกายการแสดงมักออกแบบให้เหมาะสม กับวิธีแสดงประเภทต่างๆ เช่น การฟ้อนรำ การกระโดดโลดเต้น การต่อสู้ป้องกันตัว การแห่แห่นเป็นกระบวน นอกจากนี้เครื่องแต่งกายการแสดงยังมีการกำหนดรูปแบบของ พัสตราภรณ์ ศิราภรณ์ และถนิมพิมพาภรณ์ให้เข้า ชัดกันเป็นหมวดหมู่ และยังมีข้อบัญญัติในรายละเอียด เช่น การแสดงประเภทหนึ่งก็มีระเบียบธรรมเนียมการแต่ง กายอย่างหนึ่ง หรือตัวละครสำคัญตัวหนึ่งต้องมีเครื่องแต่งกายเฉพาะซึ่งแสดงถึงบุคลิกลักษณะนิสัยและ สถานภาพของตัวละครนั้นให้ชัดเจน

เครื่องแต่งกายการแสดงแต่เดิมเป็นการจัดสร้างกันในกลุ่มนักแสดงหรือช่างฝีมือที่มีอยู่ในจำกัด เนื่องจากการแสดงไม่มาก แต่ในปัจจุบันการแสดงในโอกาสต่าง ๆ นั้นมีมากมายตลอดทั้งปี อาทิ การแสดงเพื่อ การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การเฉลิมฉลอง การบันเทิง การท่องเที่ยว การประกวด การเปิดตัวสินค้า การเปิดปิดมหกรรมกีฬา การศึกษา การละคร และภาพยนตร์ เหล่านี้ทำให้เกิดธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงขึ้น เพื่อผลิตเพื่อขายและให้เช่าอย่างกว้างขวาง รวมไปถึงการรับจ้างทำเครื่องแต่งกายทำผมแต่งหน้าแต่งตัวตาม คำสั่งของผู้ว่าจ้างอีกด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏข่าวคราวว่า ได้มีการผลิตเครื่องแต่งกายการแสดงของไทยใน ประเทศจีนและนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยอย่างแพร่หลายและมีราคาถูกกว่าของที่ผลิตในประเทศ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 โดยโครงการศิลปาชีพฯ ทรงส่งเสริมกิจการ ด้านทอผ้าพื้นเมืองเพื่อเสริมรายได้ครอบครัว ทำให้มีการประมวลความรู้ด้านการทอผ้าพื้นเมืองดั้งเดิม และการออกแบบใหม่ให้เหมาะกับการใช้งานในปัจจุบัน เป็นการอนุรักษ์พัฒนา จนเกิดกลุ่มสตรีทอผ้าในชุมชน ทั่วประเทศที่สามารถทอผ้าแบบโบราณแบบปัจจุบันและทอตามสั่งได้ จึงเป็นต้นทางการผลิตผ้าเพื่อการแสดง ที่หาได้ง่ายราคาถูก โดยโครงการโขนพระราชทานที่ถือกำเนิดจากการที่พระองค์ทรงมีพระราชเสาวนีย์ ให้สร้างเครื่องโขนให้งดงามเพื่อแสดงถึงฝีมือช่างอันสูงส่งดั่งในอดีต และต่อมาเมื่อการสร้างเครื่องโขนสำเร็จ จึงโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิศิลปาชีพจัดการแสดงโขนพระราชทานให้ประชาชนชมความงดงามของการแสดง และของเครื่องแต่งกายโขน ทำให้เกิดมาตรฐานสุนทรีย์อันประณีตงดงามในวงการโขนละคร อีกทั้งเกิดกระแส ในธุรกิจการสร้างเครื่องแต่งกายการแสดงให้ประณีตงดงามกว่าที่เคยเป็นมา นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ อย่างหาที่สุดมิได้

นิยามศัพท์

เครื่องแต่งกายการแสดง ในการวิจัยนี้หมายถึง เครื่องแต่งกายตามจารีตของการแสดงของไทย อันประกอบด้วย ศิราภรณ์ พัสตราภรณ์ ถนิมพิมพาภรณ์ ที่เป็นเครื่องแต่งกายโขน ละครรำ ระเบียบประเภต่าง ๆ ละครพื้นเมือง ระเบียบพื้นเมือง การแสดงของชนเผ่าต่าง ๆ การแสดงนาฏยศิลป์สากล การแสดงภาพยนตร์และ โทรทัศน์ และเครื่องแต่งกายการแสดงพิเศษ

ธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดง ในการวิจัยนี้หมายถึง การสร้าง การขาย การให้เช่า วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับศีรษะ เครื่องประดับกาย กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ซื้อผู้เช่า โอกาสและวัตถุประสงค์ ในการใช้ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ

คำถามนำวิจัย

ความต้องการเครื่องแต่งกายการแสดงอย่างมากมายในปัจจุบัน มีผลอย่างไรต่อคุณภาพของเครื่องแต่งกายการแสดงและการประกอบธุรกิจด้านนี้ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพทางศิลปะของเครื่องแต่งกายการแสดง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เครื่องแต่งกายการแสดง: สถานภาพทางศิลปะและธุรกิจ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่อออนไลน์ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อประเมินกระบวนการผลิตการจำหน่ายให้เข้าเครื่องแต่งกายการแสดงของประเทศไทยในปัจจุบันว่ามีปริมาณและคุณภาพอย่างไร ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของธุรกิจด้านเครื่องแต่งกายการแสดง อันเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษสถานภาพทางศิลปะและธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดง กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยเน้นการศึกษสถานภาพทางศิลปะและธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2559 – 2560 ประกอบด้วย

1. หน่วยงานและบุคคลผู้ทำธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงในประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2559-2560
2. วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งผลิต การผลิต และการจำหน่ายเครื่องแต่งกายการแสดงในช่วง พ.ศ. 2559-2560
3. ผู้ซื้อและผู้เช่าเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงในช่วง พ.ศ. 2559-2560

ผลการวิจัย

การทำธุรกิจของกลุ่มต่างๆในวงการเครื่องแต่งกายการแสดงมีลักษณะเฉพาะ คณะผู้วิจัยจึงจะอธิบายโดยจำแนกเป็นกลุ่มเพื่อให้เข้าใจการเข้าใจในเบื้องต้น แล้วจึงจะอภิปรายในภาพรวมในลำดับต่อไป ดังนี้

1. กลุ่มขายวัสดุ วัสดุที่ใช้มากในการสร้างเครื่องแต่งกาย คือ ผ้า และ ของประดับ

ผ้าแบ่งตามการใช้สอยหลักในการแสดงได้เป็น 3 ลักษณะคือ ผ้านุ่ง 36"x 112" ผ่าสะไบ 18"x 72" และผ้าคาด(ผ้าโพก) ผ่าสะไบ 18"x 72" เนื้อผ้าแบ่งเป็นไหม ไหมเทียม ไหมปนฝ้าย ฝ้าย และใยสังเคราะห์ แบบผ้าแบ่งเป็นผ้าพื้น ผ้าพิมพ์ลาย ผ้าเขียนลาย ผ้าทอลาย ผ้ายกดอก ผ้ายกดอกเงิน/ทอง ผ่าจก ผ่าขีด ผ้ามัดหมี่ ผ่าปาเตะ ผ่าบาติก ผ่าปักมือ ผ่าปักเครื่อง ผ้าเหล่านี้ส่วนใหญ่ผลิตในประเทศ สำหรับผ้ายกดอกเงิน หรือ ทองนั้นส่วนใหญ่นำเข้าจากอินเดีย (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543: 139) ส่วนผ้าปักเครื่องส่วนใหญ่นำเข้าจากจีน ผ้าที่ผลิตในประเทศมีทั้งผ้าทอมือโดยกลุ่มแม่บ้านศิลปาชีพที่มีอยู่แทบทุกตำบล และผ้าทอเครื่องจักรจากโรงงาน

การผลิตผ้าทอมือของศูนย์ศิลปาชีพ อาทิตยา ผ้าไหมมีขั้นตอนที่ยากยาวนานและซับซ้อน แสดงถึงการลงทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีสะสมมายาวนานหลายศตวรรษลงแรงลงเวลาและลงทุน เริ่มต้นด้วยการต้องมีพื้นที่ดินปลูกหม่อนเพื่อเก็บใบมาเลี้ยงตัวหนอนไหม เมื่อหนอนโตเป็นดักแด้ชักใยเป็นไหมใช้เวลาประมาณ 50 วัน และต้องดูแลอย่างใกล้ชิด จากนั้นจึงนำมาต้มเพื่อสาวเป็นเส้นใย แล้วปั่นด้วยกงล้อเป็นใจ นำไปย้อมสี และผึ่งแดดอ่อนให้แห้ง นำไปทอด้วยกี่มือหรือกี่กระตุก ให้มีขนาดกว้างยาวหนาตามต้องการ หากผลิตเป็นผ้ามัดหมี่ก็ต้องนำเส้นไหมไปมัดเป็นหมวดๆตามความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาในครอบครัวเสียก่อนแล้วจึงนำไปย้อมสีต่างๆเพื่อนำไปทอเป็นเส้นพุ่งด้วยกี่สอหรือกี่กระตุกต่อไป หากเป็นผ้ายกก็ต้องใช้ชนเเมนเกี่ยวยกเส้นยืนเพื่อสอเส้นพุ่งขึ้นลงเป็นรูปแบบตามต้องการ กระบวนการทั้งหมดนี้มีการลงทุนต่อหน่วยที่สูง แต่ยังไม่มีการศึกษาในเชิงการจัดการและการลงทุนอย่างชัดเจน

ภาพที่ 1 ผ้าไหมทอยกทอง เนินธัมมัง นครศรีธรรมราช

ที่มา: สุรพล วิรุฬห์รักษ์, (2561)

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างผ้ายกทองเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงฟื้นฟูเพื่อใช้ในการแสดงโขนพระราชนันทแห่งหนึ่งคือที่ศูนย์ศิลปาชีพเนินธัมมัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทอโดยสมาชิก 5 คน ใช้เวลาทอ 50 วันวันละ 6 ชั่วโมง รวม 300 ชั่วโมง ขนาดเชิงผ้า 1.61 ม. ท้องผ้า 1.82 ม. รวมยาว 3.43 ม. ราคาผืนละ 150,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับราคาผ้านุ่งเพื่อการแสดงโขน พบว่า ผ้ายกทองของอินเดียวผืนละ 800 บาท ผ้าปักเครื่องของจีนผืนละ 4,500 บาท ผ้าพิมพ์ทองงานมือผืนละ 600 บาท ผ้าพิมพ์ทองพิมพ์เครื่องจักรผืนละ 320 บาท

สำหรับของประดับ อันได้แก่ เพชรร่วง เพชรหลา แถบเพชร แถบเงิน/ทอง สร้อยโลหะมีเงาวาววับต่างๆ ของประดับเหล่านี้ส่วนใหญ่ขายให้แก่งานอุตสาหกรรมรองเท้ากระเป๋าสตางค์ แต่กลุ่มที่ทำเครื่องแต่งกายการแสดงก็ไปซื้อมาใช้มากเพราะราคาถูก แต่ต้องซื้อจำนวนมากเพราะเป็นร้านขายส่ง แหล่งใหญ่ที่สุดคือกลุ่มร้านค้าประมาณ 30 ร้านริมถนนเจริญรัตน์ ย่านวงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร และ อาคารอินเดีย เอ็มปอเรีย (Emporium) ย่านพาหุรัด สำหรับราคานั้นหลากหลายขึ้นอยู่กับคุณภาพและการต่อรองราคา

อนึ่งดินเงินดินทองที่เป็นเส้นใยโลหะขนานเข้าจากอินเดีย ซึ่งเคยนิยมใช้ปักเครื่องโขนละครรา เพื่อปักเครื่องประดับชุดข้าราชการเป็นหลัก ก็เสื่อมความนิยมในการใช้ปักเครื่องโขนละครราเพราะมีราคาแพง มีปริมาณจำกัด ปักยากเสียเวลานาน บำรุงรักษายาก และมีวัสดุอื่นมาทดแทน

2. กลุ่มขายชุดสำเร็จรูปเครื่องประดับศีรษะและลำตัว

ชุดสำเร็จรูป ได้แก่ ชุดย้อนยุคและชุดพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น ชุดในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 7 และชุดพื้นเมืองชุดชนเผ่าต่างๆ เป็นต้น แม้จะมีความพยายามในการผลิตชุดโขนละครราที่สวมใส่ได้ง่าย โดยใช้zipแบบต่าง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะไม่สามารถตรึงให้กระชับตัวผู้แสดงได้แนบเนียนเท่าการเย็บมือเข้ากับลำตัวผู้แสดงแบบดั้งเดิม ส่วนเครื่องประดับศีรษะได้แก่ หัวโขน ชฎา รัดเกล้ายอด รัดเกล้าเปลว กระบังหน้า เกี้ยว เครื่องประดับลำตัวได้แก่ สร้อยคอ กำไลแขน กำไลข้อมือ กำไลเท้า สร้อยตัว เข็มขัด จี้ แหวน ฯลฯ สินค้าในกลุ่มนี้มีทั้งเพื่องานแฟชั่นและงานการแสดงสมัครเล่นของนักเรียน และเพื่อเป็นของที่ระลึก สินค้าในกลุ่มนี้มีทั้งของแท้ และของเทียมเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณของผู้ซื้อ ของแท้หมายถึงของที่ทำได้ด้วยผ้าไหมแท้ และเครื่องประดับที่ทำด้วยเครื่องรักปิดทองคำเปลวแท้ ส่วนของเทียมนั้นทำด้วยใยสังเคราะห์และวัสดุวิทยาศาสตร์ที่ไม่คงทน ราคาจึงต่างกันมาก อาทิ ชฎาพระของแท้ราคาประมาณ 20,000 บาท ของเทียมประมาณ 5,000 บาทต่อชิ้น อย่างไรก็ตามหากมีการดูแลรักษาของเทียมที่ดีก็จะใช้งานได้นาน

ภาพที่ 2 ภาพเปรียบเทียบเครื่องโขนพระราชทาน กรมศิลปากร และกำมะลอ (ทำเทียม)

ที่มา: <http://www.pinterest.com> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561, <http://jamesdiff.wordpress.com> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561, สุขสันติ แวงวรรณ, (2561)

จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างในรายละเอียดของวัสดุการตัดเย็บการปักลายและเครื่องประดับ แต่เมื่อมองดูในระยะประมาณ 15 เมตร ซึ่งเป็นระยะใกล้สุดที่จะดูโขนให้เห็นภาพรวมตอนยกทัพบนเวทีพร้อมแสงสีนั้นพบว่า ไม่แตกต่างกันมากนัก ในสายตาคนดู สำหรับราคารวมของแต่ละชุดตั้งแต่ชฎาจรดกำไลเท้าเท่าที่สืบค้นได้คือ ชุดพระในโขนพระราชทานประมาณ 80,000 – 100,000 บาท ชุดโขนกรมศิลปากรประมาณ 35,000-50,000 บาท ชุดโขนกำมะลอประมาณ 5,000 - 8,000 บาท (สุรัตน์ จงดา, การสัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2561)

สำหรับเครื่องประดับที่เป็นโลหะประดับเพชรพลอยที่นิยมใช้ในปัจจุบันนั้น ทำเลียนแบบเครื่องประดับโขนละครของไทยโดยโรงงานในประเทศจีน เมื่อดูใกล้ๆ ลายของจริงมาก ราคาสำหรับหนึ่งประกอบด้วยสร้อยคอ จี้ สร้อยตัว เข็มขัดพร้อมหัว กำไลมือเท้า ประมาณชุดละ 3,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับราคาของที่ทำโดยช่างฝีมือมีราคาชุดละประมาณ 30,000 บาท

ภาพที่ 3 ร้านขายเครื่องแต่งกายละครสำเร็จรูปย่านพาหุรัด
ที่มา: <http://www.oknation.nationtv.tv> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561

ในที่นี้ขอกล่าวถึงกลุ่มร้านขายชุดเครื่องแต่งกายแบบสากล เช่น บัลเลต์ แจ๊ส อันประกอบด้วย เลียวทาร์ด (Leotard) คือ ชุดเสื้อกางเกงยี่ดัดรูปราคาชุดละประมาณ 1,500 บาท คลาสสิกัลตูตู (Classical Ballet Tutu) คือ กระโปรงสำหรับเต้นบัลเลต์ทั้งแบบสั้นและแข็งเมื่อสวมแล้วดูคล้ายร่มทางราคาประมาณ 3,000 – 7,000 บาท และโรแมนติคตูตู (Romantic Ballet Tutu) แบบยาวครึ่งแข้งทำด้วยผ้าที่บางและพลิ้ว ชุดละประมาณ 3,000 – 6,000 บาท รองเท้าบัลเลต์แบบขึ้นปลายเท้าประมาณ 1,500 – 2,500 บาท ดันซ์เบลต์ หรือกระชับ (Dance Belt) สำหรับผู้ชายที่เต้นบัลเลต์ขึ้นละประมาณ 1,000 บาท สินค้าเหล่านี้มีทั้งที่ผลิตในประเทศและนำเข้าเช่นจากยุโรปและจีน สำหรับราคามีหลากหลายขึ้นอยู่กับคุณภาพของวัสดุการตัดเย็บและยี่ห้อ เช่นรองเท้าบัลเลต์ขึ้นปลายเท้า มีราคา 1,500 – 15,000 บาท ร้านกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และมีเว็บไซต์เข้าถึงสินค้าและการสั่งซื้อตรงได้สะดวก

ภาพที่ 4 ร้านเครื่องบัลเลต์ และสากล Sansha หมู่บ้านประดับดาว 5 - 6 ซอยท่าอิฐ ถนนราชพฤกษ์
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ที่มา: <http://www.taladx.com> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561

3. กลุ่มช่าง ตัดเย็บ ปักผ้า ทำหัว โลหะ ทอผ้า ลงรักปิดทอง แต่งตัว

ช่างเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในการผลิตเครื่องแต่งกายการแสดงอย่างมาก เพราะต้องใช้ฝีมือในการตัดเย็บ การขึ้นรูปทรงให้สมส่วนกับผู้สวมใส่ ต้องรู้จักวัสดุ และต้องมีความชำนาญในการผลิตให้ถูกต้องตามรูปแบบของจารีต และของที่ออกแบบสร้างใหม่ตามสั่งของพวกร่วมสมัย

ช่างตัดเย็บมี 3 ประเภทคือ ก.ตั้งเป็นร้านรับผลิตชุดทั่วไปและชุดการแสดง ข.รับงานเป็นอิสระ โดยมีจักรเย็บผ้าของตนรวมกันเช่าที่ในตลาดเช่นตลาดเทเวศร์ ตลาดไหม้ใกล้โรงหนังเฉลิมกรุง ตลาดประตูน้ำ ถนนท่าชุดย้อนยุค ค.ร้านรับทำเน้นชุดลีกและหมอลำ ง.ร้านรับทำเน้นชุดด้านซเซอร์ มีทั้งแบบแฟชั่นทันสมัย และแบบห่อหุ้มประดับประดาด้วยขนนก ในที่นี้ขอยกตัวอย่างชุดลีกแบบปัจจุบันหนึ่งชุดของสมศักดิ์ ภัคดี ดารา ลีเกยอนนิยที่เพิ่งผ่านมา พบว่า ทำด้วยผ้าไหมปักด้วยคริสตอล (Crystal) ของสวารอฟสกี (Svarovski) จำนวน สี่พันเม็ด มูลค่า 400,000 บาท ในขณะที่ชุดลีกขายปักทั้งตัวด้วยเพชรร่วงคุณภาพดีมีราคาประมาณ 40,000 บาท ทั้งนี้ไม่นับรวมหัวเพชรเกี้ยว เพชรสายสร้อย และกำไลเพชร ตามกำลังงบประมาณของผู้ซื้อ ส่วนขนนกกระจอกเทศที่ปักศีรษะตามแบบแผนลีกหากเป็นของจริงราคาชิ้นละประมาณ 15,000 บาท ของปลอม ประมาณ 3,000 บาท

ช่างปักผ้าทั้งลายโบราณและลายพิเศษ คือ ช่างปักเสื้อตัวพระ สไบตัวนางของโขนและละครรำ มักเป็นลูกจ้างประจำอยู่ตามบ้านเครื่องที่ให้เช่าเครื่องแต่งกายการแสดง ทำหน้าที่ปักเครื่องที่สร้างใหม่และซ่อมแซม ชุดเก่า งานหลักคือการปักสไบตัวนาง เสื้อตัวพระ กรองคอ ซึ่งต้องใช้สะดึงไม้ขนาดใหญ่ ขนาดประมาณ 24" x 48" สไบนางผืนหนึ่งปักมือด้วยช่าง 2 คนใช้เวลาประมาณ 3 เดือนต่อผืน ราคาผืนละประมาณ 3,000 – 30,000 บาท แล้วแต่วัสดุและความยากง่าย

การปักผ้าโขนพระราชทานฯ คุณวีรธรรม ตระกูลเงินไทย เป็นผู้นำในการฟื้นฟูการปักผ้าแบบโบราณ ตามพระราชประสงค์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 และนำมาใช้ในการแสดงโขน พระราชทาน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการนำเข้าผ้าปักเครื่องจากเมืองจีนที่ทอเลียนแบบลายที่ใช้ปักมือและมีราคาถูกมากหาซื้อได้ง่าย

ภาพที่ 5 สะดิงปักผ้า ร้านภูมมาพัสดราภรณ์ ปากคลองตลาด กทม.

ที่มา: สุรพล วิรุฬห์รักษ์, (2561)

ภาพที่ 6 พงศธร ยอดดำเนิน ช่างปัก

ที่มา: พงศธร ยอดดำเนิน, (2561)

ช่างทอผ้า แบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. กลุ่มช่างทอผ้าในตำบลต่างๆทั่วประเทศที่รวมตัวกันตั้งเป็นศูนย์ศิลปาชีพ ช่างทอเหล่านี้จะทอผ้าพื้นเมืองที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นตน และรับจ้างทอตามสั่ง ผลผลิตส่วนหนึ่งก็นำไปใช้ในการแสดง
2. กลุ่มทอผ้าที่เชื่อมโยงโดยตรงกับร้านค้าที่ทำธุรกิจด้านผ้าพื้นเมืองดั้งเดิมและที่ออกแบบใหม่ๆ อาทิ ร้านโกมลผ้าโบราณ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ร้านวรรณะไหมไทย ตำบลพุมเรียง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 7 ร้านโกมลผ้าโบราณ อำเภอลอง จังหวัดแพร่

ที่มา: <http://www.m.mgsonline.com> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561

ภาพที่ 8 ร้านวรรณะไหมไทย สถานที่จำหน่ายผ้าไหมมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน รับรองโดยกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่มา: สุรพล วิรุฬห์รักษ์, (2561)

3. กลุ่มช่างทอผ้าที่มีความชำนาญเป็นพิเศษสามารถทอผ้าที่มีความละเอียดประณีตด้วยกลวิธีโบราณได้ดี ซึ่งมีน้อยคนและมีอายุค่อนข้างสูง สังเกตได้ว่าชาวคนรุ่นใหม่สืบทอดเพราะงานยากค่าแรงน้อย แต่ก็มีพยายามฟื้นฟูและสืบทอดต่อมา อาทิ กลุ่มทอผ้ายกทองบ้านเนินธัมมัง ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มทอผ้ายกทองจันทร์โสมา หมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่ทอผ้านุ่งสำหรับโขนพระราชทาน ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9

ภาพที่ 9 กลุ่มทอผ้ายกทองจันทร์โสมา หมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ที่มา: <http://www.hisoparty.com> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561

ช่างทำหัวโขน ชฎาละคร เป็นช่างที่มีน้อยคน เพราะต้องเป็นช่างฝีมือชั้นสูง ใช้เวลาฝึกฝนนานหลายปี ต้องมีความรู้ความชำนาญในเรื่องปั้นขึ้นรูป ลงรัก ลงสี เขียนหน้า เขียนลาย เขียนพรายปากคิ้วคาง ต้องมีความรู้เรื่องตัวโขนว่ามีใบหน้า สี ขนากที่กำหนดตายตัวไว้แต่โบราณ การทำหัวโขน เริ่มด้วยการขึ้นโกนคือการปั้นหัวด้วยดินเหนียว แล้วหล่อด้วยพลาสติกเป็นต้นแบบ จากนั้นปิดด้วยกระดาษ จนแห้งแล้วถอดแบบเดิมสันคิ้ว พรายปากและรายละเอียดเฉพาะตัวโขนนั้นๆ แล้วชโลมปูนแห้งแล้วขัดเกลากให้เนียน จากนั้นลงรักแล้วทิ้งไว้ให้แห้งสนิทในที่ร่มนานประมาณ 4-6 เดือนมิฉะนั้นรักจะแตก ลำดับถัดไปคือการลงสีติดเส้น นำส่วนศีรษะที่ทำด้วยไม้กลึงมาประกอบ แล้วลงรักปิดทองชฎาและจอนหู ประดับเพชรเป็นชั้นตอนสุดท้าย ว่าจะได้หัวโขนที่มีแบบยากอย่างหัวทศกัณฐ์ซึ่งมี 9 หน้า (รวมหน้าผู้แสดงเป็น 10 หน้า) ต้องใช้เวลานานประมาณ 8 เดือน ปัจจุบันช่างได้ทดลองค้นคว้าหาวัสดุและกรรมวิธีต่างๆมาทดแทน จึงทำให้ใช้เวลาผลิตน้อยลงเหลือเพียงประมาณ 2 เดือน อีกทั้งทำได้เป็นจำนวนมากในคราวเดียว ราคาถูกลง ความทนทานก็มากขึ้น หัวทศกัณฐ์หน้าเขียว ทำตามวิธีดั้งเดิมมีราคาประมาณ 35,000 บาท แบบใหม่ราคาประมาณ 25,000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคาทองคำเปลวอีกด้วย สำหรับผู้ที่มิงบประมาณจำกัดอาจใช้สีทองวิทยาศาสตร์ ซึ่งดูบนเวทีเมื่อต้องแสงไฟก็งามพอสมควร จะมีราคาประมาณ 12,500 บาท หากจะสร้างหัวโขนให้ครบตามท้องเรื่องรามเกียรติ์ ต้องสร้างประมาณ 200 หัว สำหรับชฎาของตัวพระและตัวนางจะอยู่ที่ประมาณ 8,000-15,000 บาท ช่างกลุ่มนี้ส่วนใหญ่พบในกทม. ปัจจุบันมีขุภาพระขุภานางกระบี่หน้า ฯลฯ ทำด้วยโลหะผสมเป็นสีทองพิมพ์ด้วยเครื่อง เป็นแบบสำเร็จรูปน้ำหนักเบา ราคาก็ถูกมาก แต่ก็มีช่างรับทำเครื่องประดับศีรษะตามสั่งที่ทำด้วยทองเหลืองและอะลูมิเนียมเป็นลายคุณหนูอย่างเครื่องเงินทางล้านนาซึ่งมีโรงงานอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 11 บ้านทำหัวโขน ชรค์ชัย หอมจันทร์ (จอม)

ที่มา: <http://www.th-th.facebook.com> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561

ช่างแต่งตัว คือคนแต่งตัวโขนละครที่มีความชำนาญในการรัดเครื่อง นั่นคือกระบวนการประกอบชิ้นส่วนต่างๆของเครื่องโขนละครเข้ากับตัวผู้แสดงให้พอเหมาะที่จะร้ายรำและทำท่าหกดะเมนตีสองขาหรือขึ้นลอยคือให้ตัวพระและลิงเหยียบขาและไต่ด้วยกษัตริ์ การรัดเครื่องตัวพระเริ่มด้วยการสวมสนับเพลาหรือกางเกงนุ่งผ้าทับกางเกงแล้วจับจีบแบบหางหงส์ สวมเสื้อแล้วเย็บรอยต่อหน้าอกให้เนียน กรึงท้องแขนเสื้อให้พอดีลำแขนให้รัดได้สะดวก ผูกชายไหว หรือผ้าห้อยข้างตรงหน้าขาทั้งสอง ผูกผ้ารัดเอวทับชายไหวกรึงให้แน่น รวบชายพกคือ เงื่อนของผ้าที่ผูกไว้แต่ยังไม่ได้เก็บนั้นมัดให้แน่นเหมือนวงช้าง เพราะเป็นส่วนที่ยกษ เช่น ทศกัณฐ์จับด้วย

มือขวาเพื่อยึดพระรามที่ลอยอยู่ข้างบนไหล่ยักษ์ สุดท้ายเป็นการผูกผ้าห้อยหน้าปิดดวงผ้าชายพกดั้งกล่าว กระบวนการนี้ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ถ้ามีตัวพระแสดงมากก็ต้องใช้ช่างแต่งตัวหลายคน คนหนึ่งคิดค่าแรง 1,500 บาทต่องานคือรัดเครื่องได้ประมาณ 2-3 ตัวพระ ส่วนตัวนางนั้นมีเพียงการนุ่งจีบหน้านาง และสวมสไบ เท่านั้น งานที่ต้องใช้ช่างแต่งตัวอีกงานหนึ่งคือการตั้งรัดเกล้าซึ่งเป็นศีรษะตัวนางละครในที่มีลักษณะเป็นเหมือน เกี้ยวแบบมีปีกหรือแบบมียอดโดยไม่มีส่วนช่วยรัดให้อยู่กับศีรษะแต่อย่างใด ช่างแต่งตัวต้องมีความชำนาญมากในการวางซอกคือผมปลอมลงบนศีรษะรวบผมปลอมไว้ท้ายทอย โดยสอดลงในช่องทางหรือปลอกขนาดเล็กที่เป็น เครื่องประดับตัวนั้น แล้วประจางตัวเกี้ยวลงให้ตรงกลางกระหม่อม จากนั้นใช้ด้ายดำเส้นใหญ่พอควรรัดรัดเกล้านั้นไว้กับใบหูและช่องทาง การยึดโยงมีแบบแผนที่ซับซ้อน ใช้ด้ายดำเส้นใหญ่พอควรรัดเกล้านั้นไว้กับใบหู และช่องทาง การยึดโยงมีแบบแผนมีซับซ้อน ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงจึงสำเร็จ ค่าแรง 1,500 บาทต่องาน สำหรับงานโทรทัศน์นั้นมีธุรกิจคล้ายกันแต่คนแต่งตัวรับผิดชอบดูแลเครื่องแต่งกายและการแต่งกายของผู้แสดง โดยคิดค่าจ้างสำหรับละครขนาดเล็กมีผู้แสดงน้อย ประมาณ 15,000 บาท ต่อการออกอากาศ 1 ตอน (2 ชั่วโมง) ละครขนาดใหญ่ 30,000 บาท ต่อตอน

ภาพที่ 12 การตั้งรัดเกล้า

ที่มา: <http://www.pictasite.com/hashtag> เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2561

4. กลุ่มให้เช่าหรือบ้านเครื่อง

กลุ่มให้เช่า หรือ บ้านเครื่อง แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นบ้านหรือร้านที่ทำธุรกิจให้เช่าเครื่องโขนละครรำ และเครื่องแต่งกายแบบอื่นๆโดยเฉพาะ รวมถึงอุปกรณ์การแสดง เช่น ราชรถ กลด ชง ดาบ โล่ คันศร ฯลฯ นอกจากนี้ยังรับงานสร้างซ่อมเครื่องอีกด้วย ประเภทที่สองเป็นร้านเช่าชุดราตรี ชุดแต่งงาน ชุดระบำไทย/สากล บ้านเครื่องละคร มีการผลิตและสร้างเครื่องแต่งกายการแสดงนาฏศิลป์ โขนละครระบำพื้นเมืองต่างๆ รับสั่งทำเครื่องประดับการแสดงด้วยตามแบบแผนของกรมศิลปากรมีการจัดการบริหาร ทางด้านธุรกิจ วิธีการจัดเก็บรักษาเครื่องแต่งกายให้เช่า เป็นระบบสั่งจองรับส่งและบริการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกำกับดูแลด้วยเช่นกัน เป็นธุรกิจขนาดย่อมภายในครัวเรือน รับซ่อมหมอนเวียนใช้ในในกลุ่มนี้ยังรวมถึงการทำธุรกิจแบบรับงานจัดหาและดูแลการแต่งกายยุคต่างๆ ให้แก่ผู้แสดงละครโทรทัศน์และภาพยนตร์

5. กลุ่มจัดงานหรือออแกนไนเซอร์

กลุ่มจัดงานหรือออแกนไนเซอร์ คือ บริษัทหรือบุคคลที่รับจ้างจัดงานการแสดงในรูปแบบต่างๆ ตามแนวที่ถนัด บริษัทจะรับจัดงานการแสดงขนาดใหญ่ที่ต้องลงทุนสูง เช่นงานพิธีเปิด กีฬาระดับจังหวัด ระดับชาติ หรือระดับภูมิภาคอาเซียนและเอเชีย และงานเทศกาลเฉลิมฉลองในโอกาสพิเศษต่างๆ บริษัทออแกนไนเซอร์เติบโตขึ้นมากในปัจจุบันและมีอยู่แทบทุกจังหวัดที่มีงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เมื่อประมุลงานได้แล้ว บริษัทก็จะกระจายงานออกไปยังบริษัทย่อยและบุคคลที่เป็นเครือข่ายกันรับช่วงไปทำ อาทิ บริษัทซีเอ็มเออร์ในเซอร์ โดยคุณเสริมคุณ คุณาวงค์ และบริษัทศุภักษร โดยคุณศุภวัฒน์ จงศิริ หน่วยงานสำคัญที่รับจ้างจัดการแสดงโดยตรง ได้แก่ สำนักการสังคีตในสังกัดกรมศิลปากร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่มีวิทยาลัยนาฏศิลป์อยู่ในสังกัด 12 แห่ง ทั่วประเทศ ทั้งสองหน่วยงานนี้สามารถรับงานนอกได้ เช่น งานโขน ละคร และระบำในโอกาสต่างๆ ส่วนบุคคลที่รับจ้างจัดงานด้านการแสดงเป็นหลักและมีเครื่องแต่งกายเป็นของตนเอง มักเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาด้านการแสดงที่มีความสามารถด้านการจัดการมีเพื่อพ้องและลูกศิษย์มาก รับจัดการแสดงและให้เช่าเครื่องแต่งกายการแสดงที่ตนมี

6. กลุ่มลูกค้า

กลุ่มลูกค้า คือ กลุ่มผู้ซื้อผู้เช่าผู้จ้างผลิต ได้แก่ เจ้าของคณะละคร นักแสดงอาชีพ นักศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร นักวิชาการ คนทรง คนสัคน์ และพระสงฆ์ที่ให้คุณไสย ในที่นี้จะกล่าวถึงประเภทสินค้าและโอกาสที่คนกลุ่มนี้นำไปใช้เช่น 1.หัวหน้าคณะละครชาตรีที่รับจ้างแก้บนตามวัดและศาลเทพศักดิ์สิทธิ์ต้องมีเครื่องแต่งกายไว้ให้ผู้แสดงสวมใส่อย่างครบถ้วนตามแบบแผนละครรำ คุณภาพของเครื่องมักเป็นแบบกำมะลอเพราะมีทุนน้อยและผู้ว่าจ้างก็ไม่ได้สนใจในเรื่องนี้ 2.นักแสดงอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งดารา ลีเกต์ต้องมีเครื่องแต่งกายของตนเอง และในการแสดงแต่ละครั้งต้องเปลี่ยนชุดให้คนดูตื่นตาตื่นใจอย่างน้อยสามชุด เมื่อชุดใดเก่าชำรุดก็จะนำไปซ่อมเสริมหรือสั่งทำใหม่ตามแบบที่ตนต้องการ และประหยัด โดยเลาะเอาเพชรพลอยออกไปประดับชุดใหม่ 3.นักศึกษาด้านนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ต้องมีสอบการแสดงตามข้อกำหนดของหลักสูตร ก็ต้องเช่าเครื่องแต่งกายแบบต่าง เสมอ 4.ผู้ปกครองนักเรียน จำเป็นต้องเช่าเครื่องแต่งกายโขนละครเพื่อให้บุตรหลานของตนแสดงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานโขนละครระบำ เพื่อฉลองปิดภาคการศึกษาและหารายได้ให้โรงเรียน งานแข่งขันประกวดการแสดงประเภทต่าง ๆ ในระดับโรงเรียนทั่วประเทศ ที่จัดงานแข่งขันประกวดการแสดงประเภทต่าง ๆ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่ต้องมีเครื่องแต่งกายการแสดงไว้ใช้ตามหน้าที่ของหน่วยงาน ได้แก่ สำนักการสังคีตและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ต้องทำการประมูลสั่งทำเครื่องแต่งกายโขนละครรำอื่นๆทุกปี โดยใช้ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างของการทวงการคลัง คณะหรือภาควิชาที่สอนด้านนาฏศิลป์และการแสดงประมาณ 60 หลักสูตร มักมีเครื่องละครไว้บ้างเพื่อการศึกษาและการแสดง นอกจากนี้แต่ละหน่วยงานดังกล่าวยังต้องมีหัวโขน อาทิ เทพ พระ ยักษ์ ลิง ฯลฯ จำนวนหนึ่ง เพื่อใช้ในพิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ตามธรรมเนียมอีกด้วย องค์กรเช่นพิพิธภัณฑ์หลายแห่งก็มีการจัดแสดงเครื่องแต่งกายการแสดงเพิ่มขึ้น กลุ่มนักวิชาการด้านนาฏศิลป์ก็นิยมสะสมหัวโขนเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนคนทรงคนสัคน์และพระสงฆ์บางรูปนิยมสั่งซื้อทำหัวโขน อาทิ หัวฤๅษีเพื่อสวมในพิธีทำคุณไสยและหัวเทพอื่น ๆ เพื่อประดับในมณฑลพิธีให้ดูศักดิ์สิทธิ์

7. กลุ่มสื่อ

กลุ่มสื่อ คือกลุ่มที่มีความสามารถในการสื่อสารสมัยใหม่เพื่อการตลาดการโฆษณาการประชาสัมพันธ์สินค้าเครื่องแต่งกายการแสดง กลุ่มนี้มีทั้งคนที่มืออาชีพทางเทคโนโลยีการสื่อสารและกลุ่มการแสดงที่รู้เครื่องมือและวิธีสื่อสารเพื่อการตลาดของตน สื่อมวลชนและสื่อสังคมหรือโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการทำธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดง เช่น กูเกิ้ล (Google) ยูทูบ (Youtube) เว็บไซต์ (Website) เพราะทำให้เกิดเครือข่ายในการแพร่กระจายความรู้และข่าวสารข้อมูล แหล่งทรัพยากรบุคคล โอกาสในการหางาน การแสวงหาความร่วมมือ การเข้าถึงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ความรวดเร็วทันเวลา การสำรวจสินค้า การต่อรองราคา ฯลฯ การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในพลวัตของการขับเคลื่อนประสิทธิภาพทางธุรกิจและคุณภาพกับปริมาณของเครื่องแต่งกายการแสดงในปัจจุบันและอนาคต

สรุปผลการวิจัย

เครื่องแต่งกายการแสดง เป็นสิ่งจำเป็นอันจะขาดเสียมิได้ในแสดงของประเทศไทยที่มีมากมายหลายประเภททั้งแบบราชสำนัก แบบประเพณีของพื้นเมืองของชนเผ่าของนานาชาติ แบบสากลและแบบสร้างสรรค์การแสดงเป็นส่วนสำคัญในวิถีชีวิตของคนไทย ที่ได้รับการสนับสนุนและทำนุบำรุงจากสถาบันพระมหากษัตริย์ ภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างเต็มที่ จึงมีปรากฏอยู่ในงานประเพณี งานพิธีกรรมพิธีการ งานรื่นเริง งานเฉลิมฉลอง งานท่องเที่ยว งานการตลาด งานการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม งานการศึกษา งานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา งานการประกวดประชันเพื่อแสดงความสามารถทางการแสดง งานดังกล่าวนี้จัดขึ้นโดย ในโอกาสต่างๆ ตลอดทั้งปี ทำให้มีความต้องการซื้อเช่าสิ่งทำเป็นจำนวนมากมหาศาล สินค้าที่อยู่ในความต้องการมีทั้งวัสดุเพื่อนำไปผลิตของสำเร็จรูปให้ซื้อหรือเช่า คุณภาพของเครื่องแต่งกายขึ้นอยู่กับวัสดุและความประณีตในการผลิต ปัจจุบันมีวัสดุใหม่และเทคนิคใหม่ทำให้การผลิตด้วยมือตามแบบแผนดั้งเดิมลดลงแต่ยังดำรงไว้ด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ และหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติโดยตรง ส่วนภาคเอกชนและประชาชนซึ่งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณแต่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการจัดการแสดงก็มีโอกาสจัดการแสดงได้มากขึ้น ทั้งนี้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ได้ดูแตกต่างกัน เพราะวัสดุต่างๆมีคุณภาพดีขึ้นและมีให้เลือกใช้มากขึ้น สถานภาพเครื่องแต่งกายการแสดงด้านศิลปะและธุรกิจจึงเป็นอุตสาหกรรมวัฒนธรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วมีคุณภาพให้เลือกได้หลากหลายและมีธุรกิจที่พลวัตสูงและมีความประณีตในการผลิตและมูลค่ารวมมหาศาล

อภิปรายผล

สถานภาพเครื่องแต่งกายการแสดงด้านศิลปะและธุรกิจ มีคุณภาพให้เลือกได้หลากหลายมีความประณีตรวดเร็วในการผลิต และเป็นธุรกิจที่มีพลวัตสูงมีมูลค่ารวมมหาศาล เป็นอาชีพที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องประเทศไทย 4.0 เพราะธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงเปิดโอกาสให้มีการเริ่มต้นประกอบธุรกิจของตนเอง(Start-up)ที่มีขนาดเล็ก(SME)ได้ไม่ยาก เพราะอาศัยความรู้ในการผลิตที่เป็นมรดกภูมิปัญญาไทยมีเครือข่ายในกลุ่มที่เข้มแข็ง มีแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่นจึงมีต้นทุนการผลิตต่ำ มีการสนับสนุนในด้านการบริหารจัดการและการตลาดจากภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ปัจจุบันการแสดงต่าง ๆ ของไทยเป็นที่นิยมมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยว ความต้องการสินค้าเครื่องแต่งกายการแสดงในภาพรวมมีปริมาณเพิ่มขึ้น และขยายวงกว้างสู่นานาประเทศ ธุรกิจเครื่องแต่งกายการแสดงจึงมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

References

- Arunlak. (2018). Klumthōphāthōṅṅchānsōmā. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from
- Chaiwat, V. (2018). Khōnphrarāṭchathān. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://www.pinterest.com>.
- Chantarapraphar, S. (1977). “‘Ayutthaya’āphōṅ.”[Ayutthaya’s Era costume]. Bangkok: soldier map press.
- Chinnaphan,O.(2006). “Bānkhruāṅlakhōṅ:Kānphalitlākānṅchatkānchoṅgwatthanatham”[Collection of Lakorn Costumes: Production and Cultural management]. [research]. Bangkok: Suansunandha Rajabhat University.
- Fine arts Department. photo&video. (2018). Kāntangratkiao. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://www.pictasite.com/hashtag>
- Fine arts Department. (1951). “Khrūāṅtāṅgōkākāilākhrūāṅpradapkhōṅkhōnlakhōṅkromsinpāk” [Thai costume and ornament of Khon, Fine arts Department]. Pranakorn : Fine arts Department.
- Homchan, K. (2018). Bānthamhūakhōn Khanchai Hōmṅchan (ḥōm). [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://www.th-th.facebook.com>.
<http://www.hisoparty.com>.
- Jongda, S. Assistant Director of the Royal Khon. [interview]. on 1 August 2018.
- MGR Online. (2018). Rānkomonphābōrān. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://www.m.mgrounline.com>.
- Nuihim, W. Wannamamaithai Shop’s Owner. [interview]. on 1 August 2018.
- Roungpanyaroj,P.(2018). “Kānprayukchaithunwatthanatharompraphēthunlakhōṅthainai kān ‘ōkbāp Khrūāṅpradapkhinētik” [Thai cultural for kinetic jewelry]. Veridian E-journal Silpakorn University 10, (Sep-Dec): 2702-2719.
- Somnuxpong, S. (2017). “Nāṅōmlāetālāt kānṅthōṅthiao 4.0”[Trends and Tourism marketing 4.0 in Thailand]. Veridian E-journal Silpakorn University 10, 3 (Sep-Dec): 2055-2068.
- Srivadeephaisan S. (2018). “Kān ‘ōkbāp phatthanākhrūāṅtāṅgōkākāisattrīḥākphāthaiduāi V stitcher Program (sāmD)”[Women’s costume from Thai fabric with Stitcher Program (3D)]. Veridian E-journal Silpakorn University 11, 1 (Jan.- Apr): 3904-3911.

Teenbag. (2018). Rāṅkhrūāṅgtāēṅgōkayalakhoṅchūpyānaphāhurat. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://www.oknation.nationtv.tv>.

The Foundation for the Promotion of Supplementary Occupations and Related Technique of Her Majesty Queen Sirikit of Thailand. (2009). “WiwatthanākāṅkāntāēṅgnāṅkhrūāṅgtāēṅgōkākhoṅlakhōṅtāmānāēphraratchadamrikhōṅSomdetphranāṅgchaosirikiPhrabōromrācinīnāt” [The Evolution of Make up and costume By Her Majesty Queen Sirikit of Thailand. Bangkok: The Foundation for the Promotion of Supplementary Occupations and Related Technique of Her Majesty Queen Sirikit of Thailand.

Tong. (2018). Sansha. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://www.taladx.com>.

Virulak,S.(2000).“WiwatthanākāṅnāttayasinthainaiakrungrattanakōsinposoaSōṅgphansāmroṅyīsipāThungsōṅgphansirōṅchetsipṅchet” [The Evolution of Thai Performing Arts in Rattanakosin Era during 1782-1934]. Bangkok: Chulalongkorn University.

_____. (2018). “Phāmaithayokthōṅ Nōenthammamang Nakornsīthamrāt.”[Gold Thai Silk, Noienthammong, Nakornsri thummarat province.]. photo, on 1 August 2018.

_____. (2018). “Rānwānmamaithai Sathānthīchāmnaīphāmaimātrathāntrānokūṅgpharāt chathān Raprōṅg Doīkrommōṅmai Krasuāṅkasetlāesahakōṅ”[Wanma Thai Silk, place of Thai Silk shop’s peacock royal brand by Silk Mulberry Department, Ministry of Agriculture and Cooperatives]. photo, on 1 August 2018.

_____. (2018). “SadungpakphāRānphummāphattrāphōṅPākkhlōṅgtalatKōthōmō”[Embroidery Fabric’s Phommaphattraporn shop, Pakklongtarad, market]. photo, on 1 August 2018.

- Wangwan , S. (2018). “Khruāngtængōkayakammalō (thamthiām)” [Thai Dance Drama Artificial Costume]. Photo, on 1 August 2018..
- Watchanucha A. (2018). Kromsinpak. [website]. Retrieved on 1 August 2018 from <http://jamesdiff.wordpress.com>.
- Yotdamnoin, P. (2018) “Bhongsathon Yōtdamnoēn, Chāngpak” [Pongsathon Yotdamnoin, Embroidery]. Photo, on 1 August 2018.